

УДК 316.628:331.101.3-053.6

Фляшнікова Алла Борисівна

кандидат соціологічних наук, доцент,

доцент кафедри політології та соціології

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Flyashnikova Alla

Candidate of Sociological Sciences, Associate Professor

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Федоренко Наталія Іванівна

кандидат соціологічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки і психології

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Fedorenko Nataliia

Candidate of Sociological Sciences, Associate Professor

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

**СУЧАСНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА МОТИВАЦІЮ УКРАЇНСЬКОЇ
МОЛОДІ ДО ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ
MODERN FACTORS OF INFLUENCE ON THE MOTIVATION OF
UKRAINIAN YOUTH TO WORK ACTIVITY: SOCIOLOGICAL
ANALYSIS**

Анотація. Наукова стаття присвячена дослідженню сучасних чинників впливу на мотивацію української молоді до трудової діяльності.

Ключові слова: мотивація, молодь, трудова діяльність, кар'єрне спрямування молоді.

Summary. *The scientific article is devoted to the study of modern factors influencing the motivation of Ukrainian youth to work activity.*

Key words: *motivation, youth, labor activity, career direction of youth.*

Постановка проблеми. В сучасному суспільстві мотивація постає ключовим фактором, який впливає на сприйняття людиною оточуючого середовища, соціальних рішень та дій. Вивчення мотивації допомагає розуміти, які фактори стимулюють або гальмують діяльність соціальних суб'єктів, і молоді зокрема, у сучасному світі, де швидкі зміни та нестабільність впливають на працевлаштування, кар'єрний розвиток та самореалізацію. Глобалізація, розвиток ринкових відносин і зміна економічних умов ставлять перед молоддю нові виклики та вимоги. Вивчення особливостей мотивації молоді до трудової діяльності дозволяє з'ясувати, як вони адаптуються до нових ринкових реалій, які мотиви впливають на рішення молодих людей щодо роботи та як це впливає на їхню успішність та конкурентоспроможність.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідження процесу мотивації комплексно представлені в наукових працях таких класиків соціології, як М. Вебер, Е. Дюркгейм, П. Бурдьє, Е. Гідденс, Р. Мертон, М. Арчер та інших. В соціо-гуманітарному дискурсі особливості вивчення мотивації до трудової діяльності розкриті в роботах А. Маслоу, Ф. Герцберга, Д. МакКлелланда, А. Бандури, М. Райана, В. Врума та інших. Серед вітчизняних авторів слід звернути увагу на роботи Л. Сокурянської, Ю. Пачковського, Т. Перепельчук, І. Бабак та інших, присвячених дослідженню особливостей процесу мотивації та факторів, що впливають на мотивацію до трудової діяльності.

Незважаючи на багатоаспектність досліджень процесу мотивації існують питання, що вимагають подальшого наукового аналізу. Так,

недостатньо вивченими залишаються проблеми впливу різних чинників на мотивацію молоді до трудової діяльності.

Метою статті є дослідження сучасних чинників впливу на мотивацію української молоді до трудової діяльності.

Виклад основного матеріалу. Сучасна українська молодь стикається зі значними викликами та складнощами щодо забезпечення собі стабільної роботи та кар’єрного зростання, оскільки живе в епоху повномасштабної війни, швидких технологічних змін, глобалізації та зміни соціально-економічних умов. Тому важливо розуміти, які чинники мають найбільший вплив на мотивацію сучасної молоді до трудової діяльності.

Необхідно зауважити, що мотиви трудової діяльності виступають важливим показником процесів в соціально-трудовій поведінці майбутніх фахівців [1].

Мотиваційні чинники умовно можна поділити на дві групи, а саме: внутрішні (особистісні), до яких належать рефлексивність, самореалізація та життєвий шлях та зовнішні: соціально-економічні показники та суспільно-економічні ризики. При цьому демонстрація рефлексивності у прийнятих рішеннях вказує на здатність молоді розглядати та обговорювати майбутні ризики. Відповідальність за власний життєвий шлях підкреслює потребу самостійного вибору молодих людей та стратегічного керування власним життям. Зовнішні чинники пов’язані із соціальними ризиками та викликами. Ризики, пов’язані зі статусом безробіття та нестабільним працевлаштуванням, можуть впливати на мотивацію молоді до трудової діяльності. У цьому контексті розуміння ризиків та можливостей ринку праці стає ключовим для формування мотивації та професійного вибору сучасної молоді.

Якщо звернутися конкретно до нашої проблематики, тобто до аналізу сучасних чинників впливу на мотивацію української молоді до трудової діяльності, то слід виділити наступні чинники.

1. *Повномасштабна війна в країні.* Українська молодь вже майже два роки живе у стані війни в країні. Ситуація в Україні за останні кілька років поглибила відчуття загрози та небезпеки, що в свою чергу ускладнює процес життєвого вибору у молодих людей, а також процес мотивації та реалізації себе як професіоналів та особистостей. Одночасно війна в країні призвела до зростання громадської активності молоді, яка готова залучатися до процесу відновлення України.

2. *Геополітична та економічна ситуація в країна та світі.* Стан економіки і ринку праці також грає важливу роль. Наявність вакансій, рівень зарплати та інші економічні фактори можуть вплинути на мотивацію молоді до роботи.

3. *Бурхливі технологічні зміни.* Молодь може бути мотивована до навчання та розвитку цифрових навичок, щоб залишатися конкурентоспроможною на ринку праці. Нові технології можуть створювати нові можливості для розвитку кар'єри. Молодь може мати доступ до більш цікавих і високооплачуваних робіт, що може підвищити мотивацію до професійного зростання.

4. *Підвищенні бажання гнучкості та балансу між роботою та особистим життям.* При виборі місця роботи молодь може надавати перевагу саме можливостям гнучкого робочого графіку та роботі на відстані, щоб мати більше вільного часу.

5. *Розвиток екологічної свідомості у молодих людей.* Мотивуючим фактором для молоді може стати акцент на екологічність та сталу роботу. Молодь може бути мотивованою працювати в компаніях, які приділяють особливу увагу соціальній та екологічній відповідальності та демонструють свою спрямованість на сталу роботу.

6. *Перспектива професійного розвитку.* Для сучасної молоді вкрай важливим є розвиток особистості та перспектива подальшого навчання. Молодь може шукати роботу, яка надає можливість навчатися та

розвиватися. Організації, які сприяють постійному професійному розвитку та надають доступ до навчальних ресурсів, можуть привертати більше молодих спеціалістів.

З метою більш глибокого осмислення сучасних чинників впливу на мотивацію української молоді до трудової діяльності, нами був проведений вторинний аналіз результатів соціологічних досліджень 2022-2023 років.

Згідно даних соціологічного дослідження від URreport [2], (опитування було проведено в липні 2023 року, з кількістю респондентів в 2405 осіб) перспективи професійного та кар'єрного розвитку молоді мають наступні особливості.

Щодо навчання та кар'єрного спрямування респонденти шукають інформацію та підтримку більш за все для розуміння своїх навичок та інтересів (27%). Це говорить про те, що молодь бажає бути більш самосвідомою та застосувати свої сили для кар'єрного спрямування. Також важливою метою для молоді є пошук інформації про різні професії та можливості (20%). Вони шукають інформацію про те, які професії доступні та як вони можуть відповідати наявним інтересам та запитам. Значна частина респондентів шукає інформацію про можливості для отримання робочого досвіду (13%). Це може вказувати на бажання молоді отримати практичний досвід в обраній галузі. Деякі респонденти мали інтерес до інформації про можливості самозайнятості та створення власного бізнесу(8%), що може вказувати на бажання розвивати власні підприємницькі навички.

Щодо кар'єрних можливостей найбільша частина молоді виявила бажання отримувати підтримку через стажування та волонтерство (43%). Це може свідчити про їхній інтерес до набуття практичного досвіду та бажання докладати зусиль для розвитку кар'єри. Частина респондентів виразила бажання мати можливість відвідувати компанію та мати постійну комунікацію, співбесіди та кар'єрні розмови з представниками бізнесу

(14%). Вірогідно, це пов'язано з бажанням отримання інсайтів та порад щодо обрання кар'єрного шляху. Деякі респонденти проявили інтерес до тренінгів з життєвих навичок та управління кар'єрою (12%), що вказує на бажання молодих людей розвивати навички для досягнення успіху в кар'єрі. Також, респонденти висловлюють бажання отримати консультації щодо своїх навичок, досвіду та амбіцій (10%). Така активність може бути корисною для розвитку особистого плану кар'єрного росту.

За результатами іншого дослідження «Вплив війни на молодь України» [3], (опитування було проведено в жовтні 2022 – січні 2023 року з кількістю респондентів в 2064 осіб ГО «Аналітичний центр Cedos» і дослідницькою агенцією InfoSapiens за ініціативи та підтримки Представництва Фонду ООН у галузі народонаселення в Україні, Програми розвитку ООН в Україні та Міністерства молоді та спорту України, за фінансової підтримки МЗС Данії) мотивацією української молоді до трудової діяльності стає бажання допомогти своїй країні, відновити її після війни. Так 37% респондентів бажають принести користь своїй країні. А частка молоді, що займається волонтерством зросла до 42%. Респонденти, які не займалися волонтерством, висловлювали бажання доєднатися до волонтерських ініціатив, якби отримали конкретне запрошення. Молодь вважає, що саме молодіжні центри, з огляду на їхню активну участь у наданні гуманітарної допомоги та підтримці ВПО під час повномасштабної війни, могли б стати осередками залучення молодих людей до такої діяльності.

Щодо бачення молоддю професійного розвитку, перспективних та привабливих професій у плані життєвого успіху, згідно з даним дослідженням, воно залишається в 2023 року незмінними – бізнес та підприємство і ІТ. На третьому місці професій, що забезпечують успіх – військовики (23%). Також нині все більше молодих людей вважають привабливою сферу торгівлі: 16% у 2023 році проти 11% у 2021 році.

Водночас молоді люди зазначають професії будівельників(-ць), архітекторів(-ок), інженерів(-ок), медичних працівників(-ць) та інші соціально важливі професії як такі, що, на їхню думку, будуть дуже актуальними та потрібними під час та після закінчення війни. Також респонденти згадували спеціалістів(-ок) з психічного здоров'я, аргументуючи тим, що багато людей потребуватимуть профільної допомоги. На питання «Чого найбільше ви хотіли б досягти в житті?» - 56% респондентів відповіли – «Зробити кар'єру», 42% обрали - «Стати кваліфікованим спеціалістом», тобто мотивацією до праці стають перспективи професійного та кар'єрного розвитку.

Висновки. Враховуючи вищесказане, можна зазначити, що сучасне українське суспільство ставить високі вимоги до молодих спеціалістів, і їх успіх на ринку праці значною мірою залежить від мотивації до праці та готовності до трудової діяльності. Слід визначити низку чинників, які можуть впливати на мотивацію молоді до трудової діяльності. Так, активна громадська позиція, бажання допомогти своїй країні, відновити її - мотивує велику частину сучасної молоді до трудової діяльності. Технологічні зміни, розвиток цифрових навичок та зміна характеру робіт також можуть впливати на молодь, стимулюючи до навчання та професійного розвитку. Екологічна свідомість та соціальна відповідальність бізнесу можуть також стати новітніми мотиваційними чинниками. Бажання гнучкості та балансу між роботою та особистим життям можуть мати значний вплив на трудову поведінку молоді, а зміна соціальних цінностей та соціокультурних аспектів може вплинути на вибір професії та робочого середовища.

Література

1. Кобзиста І.Л., Махмудов Х.З. Мотиваційні фактори сучасної молоді на ринку праці. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 22.

URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/12345_6789/9743/1/52-53.pdf (дата звернення: 29.01.2024).

2. Кар’єрне зростання: дослідження. *U-Report*. 2023. URL: <https://ukraine.ureport.in/opinion/6482/> (дата звернення: 22.01.2024).
3. Вплив війни на молодь України: дослідження. Підготовлено ГО «Аналітичний центр Cedos»; *Info Sapiens*; Представництво Фонду ООН у галузі народонаселення в Україні; Програма розвитку ООН в Україні; Міністерство молоді та спорту України; за фінансової підтримки МЗС Данії. Київ, 2023. URL: https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/ua_28.04_vplyv_viyuny_na_molod_v_ukrayini.pdf (дата звернення: 22.01.2024).